

Paulus, gezant van Jezus Christus, bestrijder van de tijdgeest

“Toch spreken wij wijsheid bij hen, die daarvoor rijp zijn, een wijsheid echter niet van deze eeuw noch van de beheersers dezer eeuw, wier macht teniet gaat, maar wat wij spreken, als een geheimenis, is de verborgen wijsheid Gods, die God (reeds) van eeuwigheid voorbeschikt heeft tot onze heerlijkheid. En geen van de beheersers dezer eeuw heeft van haar geweten, want indien zij van haar geweten hadden, zouden zij de Here der heerlijkheid niet gekruisigd hebben”. 1 Korintiërs 2:6-9, NBG.

Apostel Paulus leefde in een tijd waarin het evangelie gebracht wordt in een overwegend heidense tijdgeest. Hij bepleitte de overwinning van de ware God over de machten van het kwaad en de opstandige wereld. God had in Christus Jezus de grote strijd tegen het kwaad gewonnen en zorgde er nu voor dat deze overwinning door de prediking van het evangelie gestalte kreeg.

Het spanningsveld tussen de dominante wereldse tijdgeest en het evangelie van Jezus Christus is ook vandaag actueel.

Saulus wordt Paulus

Na Saulus' roeping door Jezus Christus en zijn bekering werd Paulus, als apostel der heidenen, een vurig pleitbezorger van het Evangelie (Handelingen 9). Mede door de werking van de Heilige Geest, die optimaal van zijn kennis en ervaring gebruik maakt, werd hij ook een geducht bestrijder van de tijdgeest. De tijdgeest had ook toen kenmerken van het heidendom, met name het filosofisch Grieks-Romeins denken.

Paulus was een “kind van zijn tijd”: Romeins burger, Hebreeër geboren in een orthodox Joods gezin, opgevoed in de belangrijke Griekse havenstad Tarsus, opgeleid als farizeeër en rabbijn bij de theoloog Gamaliël in Jeruzalem. Hij beheerste meerdere talen. God gebruikt al zijn talenten om de Gemeente van Jezus Christus op te bouwen in een overwegend heidense wereld.

Tarsus

De Griekse cultuur en taal hebben invloed gehad op de ontwikkeling van Paulus. Hij bezocht vaak grote havensteden zoals Antiochië, Corinthe, Epeze en Thessaloniki. Hij was immers vertrouwd met de bedrijvigheid van zijn geboorteplaats, de havenstad Tarsus. Ook de perverse praktijken van afgoderij waren hem niet onbekend. Tarsus, een van de hoofdsteden van de Romeinse provincie Cilicië (Zuid-Turkije), was tevens een belangrijke havenstad voor de Levant. Door verzanding van de mond van de Cydnus rivier ligt de stad nu ongeveer 10 km landinwaarts. Er bevond zich ten tijde van Paulus een belangrijke universiteit, een bloeiende school in Stoïcijnse filosofie met bekende filosofen.

Evangelie en tijdgeest

Een confrontatie tussen de evangelische boodschap en het Griekse denken lezen we in al zijn brieven, maar begint in Athene. Op de berg de Areopagus was de aristocratische Raad van Areopagus gevestigd. die autoriteit had over alle zaken op het gebied van het godsdienstig leven van Athene en daarom werd Paulus daar ontboden.

“En ook enige van de Epicureïsche en Stoïcijnse wijsgeren twistten met hem (Paulus) en sommigen (epicuriërs, AdZ) zeiden: Wat zou die betweter willen beweren? Maar anderen(stoïcijnen, AdZ): Hij schijnt een verkondiger van vreemde goden te zijn; want hij bracht het evangelie van Jezus en van de Opstanding”. Handelingen 17:18, NBG.

De denkwijzen van deze Griekse wijsgeren en hun scholen hebben een enorme invloed gehad op zowel onze westerse cultuur als op het christendom.

Epicuriërs en hun genotsfilosofie

Epicurus (341-270 v.Chr.) stichtte in Athene een school. Hij schrijft de werkelijkheid toe aan verbindingen van zelf veranderlijke atomen(!). Deze zienswijze zien we exact terug bij de heidense evolutieleer van zichzelf veranderende cellen. Epicurus kent geen schepper en voor zover hij over goden spreekt, zijn het wezens die gelukkig zijn en zich niet met mensen bemoeien. Deze materialistische levensbeschouwing bedoelde de mens te ‘bevrijden’ van de angst voor goden en dood. De dood is volgens hem het einde van alles en dus niet te vrezen.

Zo bedoelde de mens te streven naar geluk, waarin de (wel)lust de onlust overwint en de smarteloosheid alle leed en smart. Omdat Epicurus het huwelijk meer als last dan als lust zag, was hij erop tegen; evenmin bemoeide hij zich met het publieke leven. Zijn leer werd door zijn leerlingen beschouwd als verrijkt levensgeluk, maar ook als het uitleven van eigen verlangens en lusten. De Romeinse geest was doortrokken van deze filosofie en past ok bij de herleving van het Romeinse rijk.

In onze westerse maatschappij van seksuele (zelf)bevrediging en egoïsme lijkt deze epicurische vorm van denken geheel terug te zijn. De heiligheid van het huwelijk is in de kern aangetast en onze consumptiemaatschappij wordt gedomineerd door eenzijdige emotionele behoeftebevrediging en ervaringscultus. In wezen is dit een ik-gerichte respectloze lustmaatschappij. De gevende liefde wordt ingeruild voor de eisende wellust. Homoseksualiteit tussen wijsgeren en hun leerlingen werd dan ook als vorm van wellust maatschappelijk geaccepteerd(!)

Stoïcijnen en liberalisme

De Stoïcijnen vormen een wijsgerige school door Zeno van Citium gesticht in de Beschilde Stoa of zuilengang van Athene in 310 v.Chr. Bij de Stoa stond de ethiek

als levensleer op de voorgrond. Doel van het menselijk leven was het geluk en dat geluk werd bereikt door de deugd. Hun god heeft door een noodlot (basis voor de Oerknalvisie) het heelal geschapen en tot dusver onderhouden. De wereld zal ten slotte door vuur vergaan. Deugden zijn vooral gerechtigheid, inzicht, dapperheid, plichtsvervulling ten dienste van anderen.

De Stoa had veel invloed, ook onder de staatslieden. Het was een wijsbegeerte, die paste bij de Romeinse geest, waarin al hun afgoden zoveel mogelijk werden geëerd opdat het geluk van de mens optimaal zou zijn.. De mens bestaat volgens de latere stoïcijnen Aristoteles en Plato alleen uit lichaam en ziel, net zoals hun goden. De geest bestaat in deze filosofie niet of wordt gelijk gesteld met de ziel. De sadduceeën worden sterk door deze filosofie beïnvloed.

Moderne Stoïcijnen lijken humanist, liberaal en tolerant. Hun denken wordt beïnvloed door de humanist Desiderius Erasmus (1466-1536) en door de wiskundige en filosoof Rene Descartes (1596-1650), die wordt beschouwd als de vader van de moderne filosofie. Met zijn lijfspreuk "Ik denk, dus besta ik" beschouwt hij ziel en lichaam als een feit waaraan niet valt te twijfelen. Ook bij hem bestaat de geest niet.

We zien vandaag de opvattingen van Erasmus en Descartes terug in humanistische, liberale, en libertijnse denkbeelden met een dogmatische visie op zelfbeschikking ,zelfrealisatie en alverzoening. Uitwassen van de emancipatiegedachte en toepassingen van de Wet gelijke behandeling reduceren de unieke rechten van mannen, van vrouwen en van kinderen, van jongens en meisjes. Deze tasten niet alleen de vrijheid van godsdienst aan, maar vooral de kern van het christendom: de Schepper, zijn schepselen en hun Verlosser.

Bemoediging tegen onze tijdgeest

"Zo bleven ook wij, zolang wij onmondig waren, onderworpen aan de wereldgeesten. Maar toen de volheid des tijds gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden. Geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, om hen, die onder de wet waren vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen zouden verkrijgen.

En dat gij zonen zijt- God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden in onze harten, die roept: Abba, Vader. Gij zijt dus niet meer slaaf, doch zoon; indien gij zoon zijt, dan zijt gij ook erfgenaam door God." Galaten 4:3-7, NBG.

Abraham de Zwart

Geraadpleegde literatuur:

Berg, Reinier van den: Met de Bijbel door Turkije, Op zoek naar christenen van vroeger en nu, 1994, Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer.

Bijbelse Encyclopedie, onder redactie van onder meer Prof. Dr. H.N. Ridderbos, 1975, 6^e druk, Uitgeversmaatschappij J.H.Kok, Kampen.

Encyclopaedia Britannica, Micropaedia Volume IX, Macropaedia volume 14, 16 en 17, 1973, 15th edition, Chicago, London.

Hadot, Pierre: Oefeningen van de geest, het antieke denken en de kunst van het leven, 2005, Ambo, Anthos uitgevers.

Minardus, Otto F.A.: St. Paul in Greece, 7th edition 2001, Lycabettus Press, Athens, Greece

Wright, Tom: Paulus van Tarsus, een kennismaking met zijn theologie, 1998, Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer